

Mnogovrstne novice.

* *Strašanska nesreča po povodnji je zadela Szegedin*, prvo mesto na Ogerskem za Budapeštom, glavno središče Magjarstva, — nesreča je taka, da svet enake ne pomni in nobeno peró po vse popisati ne more. Naj iz obširnega poročila časnika „Osten“ povemo našim bralcem bistvene stvari. Szegedin stoji tam, kjer se reka Maroš izliva v reko Tiso, katera je po hudih nevihtah narastla tako, da je ponoči od 10. do 11. dne t. m. predrila 20 sežnjev na široko nasip železnice Alfödelske in se z grozovito silo, katero je povečšal še strašansk vihar, razlila čez mesto. To vam je bil pogled strašansk videti ljudi, ko so rešitve iskali po strehah, pomoči pro-seči vpili, utonjena živina po vodi plavala itd. itd. — vse mesto jezeru enako bilo. Število nesrečnih, ki so v potopu smrt storili, ni še znano; župan Szegedinski Fr. Palfy za to vprašan, je odgovoril: „Danes (13. dne marca) vem le za 82 mrtvih, vendar po vsem, kar slišim, utegnili jih je utoniti več tisoč. Tega krivi pa so deloma tudi Szegedinci sami, ki niso hoteli zapustiti svojih hiš in so utonili. Če uže hudič vse vzame — so nekateri kričali drugim, ki so jim na pomoč prišli — naj še nas vzame!“ — Ko se je komisija na ladijah po mestu peljala, se je prepričala, da 3 četrt hiš se je uže podrlo, in če povodenj le še nekoliko dni trpi, ostalo bo komaj 200 bolj trdnih hiš; vedeti je namreč treba, da Szegedin ima 5 predmestij, kjer so vse bajte nizke, pritlične, ne iz opék, ampak iz posušene ilovice zidane; na tisoče je tacih hiš. Poleg povodnje je pa tudi še nekoliko požarov bilo se pripetilo, kakor pravijo, nalašč zažganih hiš in fabrik, zato je oklicana bila „nagla sodba“ (standrecht). Občudovati je, s kakim pogumom so se žrtovali posebno vojaki, da bi oteli kar se oteti dá. Al vse ni nič pomagalo, — Szegedina ni več! — Naj dodamo še nekoliko zemljepisnih in zgodovinskih vrstic o tem mestu. Szege ali Szegedin je starodavno mesto Csongradske županije z 71.000 prebivalci in je še dandanes prvo kupčijsko mesto spodnje Ogerske, polno judov. Ker leži popolno na planem ob vodah, ni mesto zdravo in mrzlice so tudi zelo navadne. Szegedin je nekaj bila močna trdnjava; tu je leta 1526. vojvoda Zapoly s 1400 vojaki se branil sili turški, pa brez uspeha. Sultan Soliman je Szegedin v svoje pesti dobil, veči del mesta požgal, in le grad v bran utrdil. Tako je od leta 1526. do 1686., tedaj 160 let Szegedin ostal pod gospodstvom turškim. Leta 1849., ko so se Magjari spuntali zoper Avstrijo in odstavili habsburško rodovino odvladarstva na Ogerskem, je bil Szegedin gnjezdo magjarske puntarske vlade. Košuta so Szegedinci navdušeno sprejeli, in ko so mu neki večer serenado z bakljado napravili, prerokoval je Szegedincem: „Szegedin bode Evropi svobodo priboril!“ Tukaj je Košut novo armado zoper Avstrijo nabiral, mislé, da nabere 30.000 vojakov. Pač čudna so pota Božja! Danes — čez 30 let — se oholega puntarja prerokovanje vse drugače spolnuje: Evropi Szegedin ne nosi svobode, Evropa miloščino nabira za nesrečno ponižane Szegedince, ki so deloma sami, deloma pa vlada magjarski kriva tako strašne nesreče, kajti uže pod ministerstvom Bahovim se je razpravljala potreba s trdnjšimi nasipi skrbeti za varnost Szegedina, — al kaj! niti župan Szegedinski niti minister Tisza nista — zamaknena v veliko politiko magjarsko — časa imela spolniti svojo dolžnost in skrbeti za varnost Szegedina. Zdaj je grozna nesreča tukaj! Magjari sami očitajo vladi nečimurnost, in zgodilo se bode, da bode reka Tisa požrla tudi še ministra Tiso.

* *Državna loterija*. 6. dne t. m. so se srečke vlekale za državno loterijo, katere čisti dohodek je namenjen za rodbine v Bosno poklicanih vojakov. Drugi dobiček za 15.000 gold. je šel v Murau na Štajarsko, četrti za 5000 gld. v Feldkirch na Predarelsko. Tretji dobiček za 10.000 gld. je zadel nek Dunajčan. Srečka za prvi dobiček s 60.000 gold. je šla v Burgau na Štajarsko, ker pa te srečke nobeden ni kupil, je prišla ces. loterijskemu vodstvu nazaj in spada zdaj ta veliki znesek med dohodke, ki bodo razen družih čistih doneskov razdeljeni med družine rezervistov, ki bodo po tej loteriji izdatno pomoč dobili.

* *Amerikanski pridelki v Evropi*. „Vaterland“ pri naša članek, iz katerega je razvidno, kako veliko konkurenco Amerika našim gospodarjem dela. Svinjsko mast amerikansko prodajajo že v Pešti, v domovini prešičev. Amerikanski špirit prihaja v Trst, pa se prodaja na Francoskem za 15 odstotkov ceneje, ko ogerski. Amerikansko žito odriva ogersko žito v južni Nemčiji in Švici. Tudi živino že vozijo iz Amerike. Iz Amerike prihaja surovo maslo, sir, posušeno meso, špeh, maslo, jeziki. Vožnja je poceni. Prepelje se cent za 75 kr., vožnja ogerskega žita pa stane od Pešta do Štetina 2 gold. cent. Tudi frišno meso že vozijo iz Amerike, ker ga znajo tako preparirati, da se ne osmradi. Prevozijo pa tudi mnogo žive živine. — Dobro je to na eno stran, da nam živeža ne zmanjka in da je poceni; za našega kmeta je pa tudi huda, ker cena njegovih pridelkov pada, davki pa zmirom rastejo.

Naši dopisi.

V Gorici 16. marcija. — Ženska bolnišnica Goriška je že leto in dan razširjena, ali stroški za novi del poslopja niso še vsi poplačani. Na ta račun je izprosil naš župan g. dr. Deperis od presv. cesarja 2000 gold. — Sreberna poroka cesarjeva in cesaričina se bode obhajala tudi v Gorici po načrtu, ki ga je potrdilo ni davno mestno starešinstvo. Tisti večer pred 24. aprilom bo mesto razsvetljeno in pojde okoli mestna muzika z bakljami; drugi dan zjutraj bode budnica, popoldne godba na Travniku, zvečer ples v gledališči, s katerega dohodki se nakloni kak priboljšek pri obedu mestnim zavodom. Tudi se napravi za svečanost 24. aprila nova mestna zastava v mestnih barvah (ki ste enaki cesaričinim — modro-bela). — Novo vojaško garnizijo bomo imeli v kratkem: iz Sarajeva pride pešpolk Hess štev. 49. — Novi naš državni pravdnik je g. Evgen Taddei, Tiroljec, ki je bil dosedaj pri ministerstvu pravosodja na Dunaji, namestnik njegov pa tukajšnji adjunkt gosp. Teodor Dolijak. — Naš deželni zbor je v zadnji sesiji sprejel neke spremembe deželnih šolskih postav od 10. marcija 1870. in 16. oktobra 1875. To spremeno šolsko postavo je zdaj (4. dne t. m.) cesar potrdil. Vsled nje so plačne vrste (400, 500 in 600 gld.) uravnane po osebah, ne po krajih. — Vse, kar sem dosedaj povedal, je že več ali manj staro; prav „friš“ nova je pa ta-le: V petek (14. t. m.) od 9. ure dopoldne do 5. popoldne je bila natančna sodnijska preiskava na domu „Isonzo“-vega vrednika, g. Jurrettig-a, in v vredništveni pisarnici njegovi. Danes zjutraj pa so ga zaprli. Kako bo zdaj z „Isonzo“-m, ne vem. — Da smo imeli uni dan dva ministra tukaj, je bralcem „Novic“ že znano. Vitez Chlumecky večkrat sem zahaja, ker ima svojo soprogo tukaj (na Solkanski cesti), baron De Pretis je bil pri svojih tukajšnjih sorodovincih. Obiskala sta neki dan glavna

kraja ob italijanski meji: Karmin in Cêrvinjan. — Po 14dnevem lepem vremenu smo imeli sinoči spet rosico dežja; danes je oblačno. Mnogo del so opravili naši kmetje ta čas.

Iz Celovca 15. marcija. — 9. dne t. m. smo imeli tukaj volitev državnega poslanca, katera je zanimala le liberalce, konservativna stranka se za njo še brigala ni. Voljen je bil ustavoverec vitez Leopold Moró, ki je sam priznal, da so oni časi pretekli, ko je liberalizem žetev imel v Avstriji, katera zdaj potrebuje pomoči na gospodarskem polji. Čemu so se volilci trudili še s to volitvijo, ni nam jasno; zadnja ura državnega zbora kmalu poteče in ustavovercev v njem ni nobena povodinj vzela. — 10. dan t. m. pa smo pod milim nebom imeli tombolo na korist tukajšnji ubožnici, kateri je po tej veselici došlo 1200 gold. čistega dohodka po 9363 prodanih srečkah. — Hvala Bogu, da se milodari za nesrečne rodovine Plajberške in Hütendorfske iz vseh dežel avstrijskih stekajo obilo, ker so res nadloge velike in zapuščene rodovine usmiljenja vredne. — Naši živinski sejmi čedalje bolj pojemajo; kmetje tožijo o slabi kupčiji, čedalje močnejši se res kaže nesrečni vpliv, s katerim Amerikanci s svojo živino pritiskajo na domačo kupčijo.

Iz Škofje Loke 16. marca. — Ker unidan ustavljen volitve občinskega starešinstva utegnejo prihodnji mesec biti, naj gledé na to, kar je ljubljanski „butelj“ v listu od 12. svečana pisaril — čuda golemo! zeló v smislu dopisa „Slov. Nar.“ od 9. svečana — tudi v „Novicah“ se bere resnična pa mirna beseda. Oba dajeta prihodnjemu našemu županu podukov, kako naj lepša „pisano Loko“, samo o tem sta si menda razločna, da „Tagblatt“ kar naravnost daje vrlemu našemu sedanjemu županu „laufpass“, „Nar.“ pa menda želi, da ostane gosp. Mohar. Dajte našemu županu novcev, pa vam bo poravnal vse krive poti, razširil most, gazno svečavo vpeljal v vsakem kotu in olepšal našo Loko tako, da bodo tudi tujci Deisingerjevega in Fabijanovega duhá mu glorio peli. Al od kodi vzeti, pa ne krasti ali mestjane obložiti z novim davkom, saj že te komaj nosijo, ki jih zdaj imajo! Ko mi je 35. številka „Tagblattova“ v roke prišla, v kateri butelj obdeluje našega župana, zadenem na 1. strani na članek o tadanji ministerski krizi, kateri se konča z besedami: „za božjo voljo le ministerstva Hohenwartovega ne!“ No, te edine besede kažejo, da buteljnu ni za spravo narodov in srečo Avstrije prav nič mar, marveč da želi še zmirom take možé na vladnem krmilu, ki še bolj razdirajo mir med narodi in spodkopujejo blagor državni. Po teh edinih besedah sodi se lahko ves dopis iz konca do kraja iz Škofje Loke, kateremu je narodni župan, ki noče vere svojih očetov zatajiti, strašansko trn v pëti. Iz tega trna pa izvira velika štrna Moharjevih pregreškov, na priliko: če so ulice po dežji blatnene in pozimi snežene, je župan kriv, — če po mestu fantje včasih vriskajo, je župan kriv, zakaj jih ne vtakne koj v luknjo, — če kdo z gajžljo poka, zopet je župan kriv, — če gospoda Deisingerja ponoči domú gresta, pa se jima po poti spodtakne, da padeta, župan je kriv, — da zraven našega zidanega mostú ni še — po Bog vedi kateri modri glavi! — lesene brvi, župan je kriv. In ker župan Mohar ne nosi visocega cilindra na glavi, nima Fabijanovega škrica in dolzih širokih hlač, pa slovensko tako dobro govori kakor nemško, zato tisti peščici naših tujcev ni všeč, ki se v „Tagblattu“ sami za „intelligente und aufgeklärte Stadtbewohner“ zmirljajo. Mi stari pošteni domačini se le čudimo, da ta gospoda, ki naše mesto pred svetom tako z blatom ometava, da zahteva „eine menschenwürdiger Existenz für die civile

Klasse“, ni uže davno našega „grdega“ mesta zapustila in šla kam drugam rakom žvižgat. Vsakdo, ki je našo Loko poznal nekda in jo pozna zdaj, jej bo rad častno spričalo dal, da se je toliko olepšala na vsako stran, kolikor je to mogoče o sedanjih časih, ko gre hudo za denar in imamo davkov in priklad uže čez glavo. Kar pa naši Loki posebno čast daje, je to, da so njeni prebivalci v veliki večini ostali kakor so bili: pošteni Slovenci, verni katoličani, zvesti državljani. Taki možaki so si uže pred več leti zbrali gosp. Blaža Moharja za župana, in če ni še zdrava pamet zapustila volilcev, delali bodo tudi pri novih volitvah edini in na vso moč na to, da bode zopet izvoljen mož, ki zasluži zaupanje vseh domačinov in to je gospod Blaž Mohar.

Iz Ljubljane. — V seji družbe kmetijske 16. dne t. m., v kateri sta bila gospoda zastopnika c. k. deželnega odbora pričujoča, so se razpravljali predlogi, po katerih subvencijski odbor sl. ministerstvo kmetijstva prosi državne podpore za leto 1880. Ker družba kmetijska kakor tudi druge družbe kmetijske, za letošnje leto ni še dobila naprošene državne podpore, ni odbor imel prav trdne podlage za prošnjo prihodnjega leta, z malimi spremembami držal se je predlogov letošnjega leta, in tako gre prošnja za podporo o 19 stvareh na Dunaj. — Prošnjo županstva v Kompoljah, naj bi se 12 gospodarjem, katerim je v velikem požaru pred poldrugim letom tudi vse sadno drevje pogorelo, iz družbinega vrta podelilo nekoliko sadnih dreves, je odbor vslišal. — Iz subvencijske zaloge 1500 gold. se bode nakupilo murških (sivih štajerskih) plemenskih juncev, ki se bodo v prvi polovici meseca maja v Ljubljani po navadni dražbi prodajali. — V tej seji je bilo tudi sklenjeno, kakošen spis bode družba kmetijska obdarovala z onimi 5 cekini, ki jih je vitez Schneid-Treuenfeldski določil za nagrado najboljšemu spisku. Drugi pot se bode razglasil ta razpis.

— (Slavnost sreberne poroke cesarjeve) dne 24. dne aprila bodo praznovale vsled ukaza ministerstva za nauk tudi vse javne šole na Kranjskem. Tačas naj bodo imeli učenci prosto. Okrajna in krajna svetovalstva bodo določila, kako naj se ta slavni dan praznuje.

— (Vodstvo dobrodelne loterije na korist tukajšnje hiralnice in dekleške sirotišnice) nam na drobno naznanja, kako se bo loterija 15. dne aprila vršila. Naj iz tega poročila bralcem našim objavimo nekoliko reči. Cela loterija ima 100.000 srečk, katere so razdeljene na 800 vrst (serij), vsaka s 125 srečkami. Vsaka serija dobi en veliki in tri manjše dobitke. Vsak dobitnik ima svojo številko in vsi dobitki se sestavijo v poseben popis, ki se po postavi pred vzdiganjem pošlje c. k. loterijni direkciji v Trst. Srečke same se vzdigujejo pod nadzorstvom c. k. deželne vlade kranjske. Vzdigovanje srečk je očitno in vpričo c. k. vladnega komisarja, ki to nadzoruje od začetka do konca, to je tako dolgo, da je vseh 800 serij z dotičnimi 4 srečkami vzdignjenih. Vse vzdignjene srečke se brž zapisujejo, zapisnik potrdi vlada in se potem natisniti dá; vsak, kdor je kupil celo serijo, dobi imenik vzdignjenih srečk. 10 dni po srečkanju se začno dobitki izročevati tistim, ki so jih dobili proti temu, da prinesó dotične srečke. Do 15. junija t. l. nesprejeti dobitki zapadejo na korist hiralnici in sirotišnici. — Vodstvo bo ob svojem času natančni račun vseh dohodkov in stroškov te loterije po časnikih naznanilo.

Kakor slišimo, je uže dozdej vdeleštvo dobrotnikov in dobrotnic pri tej loteriji tako živahno bilo, da je uže prodanih 80.000 srečk, kar obeta 20.000 gold. dobička na korist navedenima dobrodelnima napravama. — Temu naznanilu naj dodamo še to, da so sv. oče papež

Le o XIII. ustanovo ljubljanske hiralnice in sirotišnice radostni na znanje vzeli in posebni blagoslov podelili vsem tistim, ki so pripomogli za ustanovitev, vzdržanje in razširjenje teh zavodov in ki bodo vprihodnje sodelovali pri teh dobrodelnih napravah.

— (Katoliška družba) bode 23. t. m., 4. nedeljo v postu, obhajala desetletnico svojega obstoja. Dopoldne so vabljeni družniki k slovesnemu duhovnemu opraviču v št. Jakobski cerkvi ob pol šesti uri zjutraj; zvečer ob pol šesti uri pa bode v družbenih prostorih (v dr. Ahačičevi hiši št. 13 na starem trgu) primeren govor in tombola.

— (Glavni močvirski odbor) ima v soboto 22. t. m. sejo s sledečim dnevnim redom: 1. Ponudba gospodov bratov Klein in dr. za izdelovanje stavbenega načrta in prevzete del za osušenje in zboljšanje močvirja. 2. Nasvet za poziv izvedencev v predposvetovanje o delih za osušenje in zboljšanje močvirja. 3. Prošnja do c. k. vlade za privoljenje predplače za izvršitev tehničnih pripravnih del. 4. O osnovi podružnice borovniške. 5. Nasveti posameznih odbornikov.

— (Sokol) napravi 25. dne t. m., to je, na praznik „Marijnega oznanenja“ v dvorani tukajšnje čitalnice zabavni večer, katerega program ima med drugimi mikavnimi točkami „meglene podobe“ iz zapuščine prerano umrlega domoljuba g. Grmeka. Ker nam te podobe kažejo večidel kraje prelepe naše kranjske domovine, nadajamo se obilnega obiska. Vstopnina je določena na 25 soldov. Odbor „Sokola“

— (V čitalnici naši) bode živahno gibanje ta in prihodnji mesec, in sicer tako-le: Prihodnjo nedeljo (23. dne t. m.) napravi dramatično društvo gledališko predstavo z dvema igrama: ena se glasi: „Pokojni moj“, šaloigra v enem dejanji, po francoski poslovenila gospá Lujiza Pesjakova, — druga pa: „Nemški ne znajo“, izvirna burka s petjem v enem dejanji, spisal Jak. Alešovec. Ker je ta zabava namenjena na korist čitalničin, se je vstopnina določila na 30 kr. za ude in goste, ki jih udje narodnih družeb vpeljejo ta večer, ki ne bo le samo zanimiv po igranih, ki se boste predstavljali, temuč tudi po odličnih predstavljajočih osobah. — Druga predstava je prihodnji torek (25. dne t. m.), predstava „meglenih podob“ po „Sokolu“. — Tretja zabava pa je 30. dne t. m. z navadno „besedo“ čitalnično. — Ker je tudi čitalnica sklenila posvečevati veselo dogodbo sreberne poroke Nj. veličanstev, napravi belo nedeljo slovesno „besedo“ z odličnim balom.

— (Vabilo.) Prihodnjo nedeljo se predstavljate v čitalnični dvorani dve gledališki igri: „Pokojni moj“, šaloigra, poslovenila gospá Lujiza Pesjakova, in pa „Nemški ne znajo“, izvirna burka s petjem, spisal Jak. Alešovec. — Vstopnina, določena na korist čitalnici, je za ude narodnih družeb in neude po njih vpejane 30 kr. Odbor dram. društva.

— (Naredbe deželnega predsedništva zoper govejo kugo). Ker se je ob hrvaški meji prikazala goveja kuga, se je vsled sklepa c. k. vlade za Kranjsko zaprla meja iz Kranjskega na Hrvatsko. Da bodo pa mogle občine deželno mejo bolj čuvati, se bodo v žandarmerijskih stajah žandarji namnožili, ter se je tudi en žandarski častnik odposlal, da ogleda mejo. Deželni predsednik je razpisal tudi sledeča darila onim, ki bodo tiste naznanili, ki so naredbe zoper govejo kugo prezrli, in sicer dobi za vsako naznanilo, da je kdo govedo na tistem prignat čez mejo, od vsake govede 5—10 gold.,

ako pa naznani kak drug prestopnik teh naredeb, dobi 5—20 gold.

— Gospod Jožef Stare, bivši trgovec, obče spoštovan mestjan, je po dolgem bolehanji v 84. letu svoje starosti umrl.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Presvitli cesar se je 16. dne t. m. sam podal v Szegedin, ko je uže poprej iz lastne blagajnice v imenn svojem in cesaričnem nesrečnikom nakazal 40.000 gold., ministru finančnemu ogerskemu pa veleval, naj 200.000 gold. pripravi za podporo.

— Vsled sreberne poroke presvitlega cesarja se pričakuje obširno pomiloščenje kaznjencev, zato je uže upravnikom vseh deželnih ječ došel ukaz, naj poročajo o taci jetnikih, ki so posebno vredni pomiloščenja.

— Delegaciji ste v Budapeštu dokončali svoj posel in danes (v torek) začne državni zbor zopet zborovati. Na dnevnem redu je nova postava o državnem računstvu in kontrolstvu. Ker razprave o teh predlogah utegnejo dalje časa trajati, pride morebiti državni proračun še le aprila meseca na vrsto.

— Grof Taaffe je bil unidan v Lvovu, kjer je mnogo občil se z grofom Potockim. Lvovski časniki zdaj pišejo, da je to potovanje k grofu Potockemu v zvezi s sestavo prihodnjega novega ministerstva, ki ga bode grof Taaffe sestavil po novih volitvah.

— „Slovanska beseda“ na Dunaji je povabila 16 slovanskih društev dunajskih v pogovor, kako bi se najbolje praznovala sreberna poroka cesarjeva. Za predsednika je bil izvoljen dr. Petruška. Sklenilo se je, sestaviti adresno v vseh slovanskih jezikih in jo izročiti cesarju. Ob enem se bo brala slovesna maša na dan svečanosti, pri kateri bodo peli slovanski pevci.

— Ogersko. — Zdaj, ko velika nesreča Szegedinska pozornost vse Evrope obrača na Ogersko, Magjari še toliko takta nimajo, da bi s sovražnimi postavami ne hujskali narodov, ž njimi pod ogersko krono bivajočih. Prav v tisti seji državnega zbora, 12. dne t. m., ko je minister Tisza o grozni katastrofi Szegedinski interpeliran bil, je minister nauka Trefort bral načrt one postave, ki ljudske šole vseh narodov na Ogerskem pomagjaruje, — in kaj se zgodi? Tako strašanski „eljen“-klici so onemu načrtu doneli, da se je dvorana tresla!

Zagreb. — Ker srbske šolske knjige za Bosno namerava Bosenska vlada na Dunaji tiskati dati, se je tukajšnja trgovsko-obrtniška zbornica obrnila s prošnjo do deželne vlade, naj dela na to, da se te knjige tiskajo v Zagrebu, in dokiček tega tiska nakloni Hrvatski, ki je toliko žrtvovala nesrečni Bosni.

Iz Petrograda se poroča, da so colni dohodki ruske države za mesec januar in februar znašali 6 milijonov in 344.590 rubljev, to je za 920.709 rubljev več nego lani ob tem času. Tudi srebra je prišlo za 1 milijon in 933.706 rubljev ta čas več v Rusijo nego lani.

Žitna cena

v Ljubljani 15. marcija 1879.

Hektoliter: pšenice domače 6 gold. 50 kr. — banaške 8 gold. 40 kr. — turšice 4 gold. 20 kr. — soršice 5 gold. 93 kr. — rži 4 gold. 55 kr. — ječmena 4 gold. 39 kr. — prosa 4 gold. 39 kr. — ajde 4 gold. 39 kr. — ovsa 2 gold. 60 kr. — Krompir 5 gold. 82 kr. 100 kilogramov.